

FÖRSAMLINGSINSTRUKTION FÖR Västra Vingåkers och Österåkers pastorat

Antagen av kyrkofullmäktige 2025-05-06

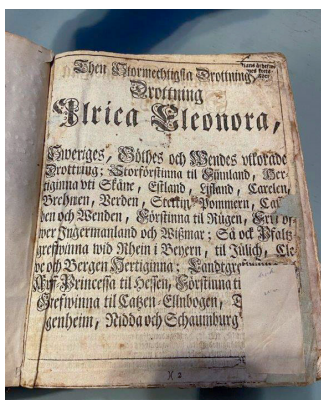
När klockorna ringer in A.D. 2025 finns det 8 750 invånare i Vingåkers kommun. Av dessa tillhör 5 471 Svenska kyrkan i Västra Vingåkers och Österåkers pastorat.

Pastoratet har en samverkande funktion för två församlingar: Västra Vingåkers församling och Österåkers församling.

Foto: Azam Behzadpour

Innehåll

Inledning	3
Församlingsinstruktionen	4
Omvärldsbeskrivning	5
Församlingsbeskrivning	7
Barnkonsekvensanalys	9
Det pastorala programmet	10
Mission	11
Gudstjänst	12
Undervisning	13
Diakoni	14
Avslutning	15

Inledning

Västra Vingåkers och Österåkers pastorat tillhör Oppunda och Villåttinge kontrakt i Strängnäs stift. Pastoratet bildades 2014 och består av Västra Vingåkers församling och Österåkers församling.

Denna församlingsinstruktion fungerar som ett pastoralt grunddokument och beskriver hur församlingarna fullgör sitt uppdrag att vara kyrka i sin tid och på sin plats.

Pastoratets uppgift är att möjliggöra och stödja församlingarnas verksamhet så att de kan fullgöra sin grundläggande uppgift: att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Arbetet sker i enlighet med Kyrkoordningen och den tradition som vår kyrka vilar på.

Församlingens uppgift beskrivs i Kyrkoordningen på följande sätt:

”Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift.”

Församlingsinstruktionen

En gemensam riktning

Arbetet med församlingsinstruktionen har vuxit fram genom en bred och inkluderande process där församlingsråd, kyrkoråd, medarbetare och volontärer bidragit med sina perspektiv. Genom samtal har vi formulerat en riktning som vilar i vår tradition men också möter samtidens behov och utmaningar.

Särskild vikt har lagts vid möten med unga vuxna som vuxit upp i församlingen, liksom samtal med barn, ungdomar och föräldrar. Deras tankar har gett oss värdefulla insikter i hur unga hittar sin andliga hemvist och vad som krävs för att engagera nya generationer. Dessa röster har fått prägla instruktionens inriktning.

Ett verktyg i förändring

Församlingsinstruktionen är tänkt att vara ett levande verktyg. Samhället förändras i snabb takt. Därför behöver den instruktion som vi formulerar i dag regelbundet ses över och uppdateras dokumentet enligt Strängnäs-modellen. På så vis kan vi säkerställa att det förblir relevant och användbart.

Vi hoppas att instruktionen blir en tydlig och inspirerande vägledning för hur Västra Vingåkers och Österåkers pastorat vill vara kyrka – i dag och i framtiden. Den är tänkt som ett stöd för församlingsbor, medarbetare, förtroendevalda och volontärer i vårt gemensamma uppdrag att förmedla evangelium.

Förankrat i vardagen

För att församlingsinstruktionen ska vara ett praktiskt stöd i församlingens liv behöver den vara känd, använd och integrerad i det dagliga arbetet. Det sker genom:

- Gemensamt ansvar: Instruktionen tas fram och följs upp i nära samverkan mellan församlingsråd, kyrkoråd, medarbetare och församlingsbor.
- Öppen kommunikation: Samlingar, möten och digitala plattformar gör innehållet tillgängligt för alla.
- Verksamhetsnära tillämpning: Målen och riktlinjerna kopplas direkt till pastoratets planering och dagliga arbete.
- Kontinuerlig reflektion: Församlingen uppmuntras att samtala om instruktionens innehåll och relevans, i takt med att sammanhang och behov förändras.

När vi lever med och använder församlingsinstruktionen i det löpande församlinglivet bygger vi en kyrka där tradition och förnyelse går hand i hand.

Omvärldsbeskrivning

Befolkningsstruktur och sociala förhållanden

Västra Vingåkers och Österåkers pastorat sammanfaller med Vingåkers kommun, som vid början av 2025 har 8 750 invånare, varav 5 471 (cirka 62,5 procent) tillhör Svenska kyrkan.

Kommunen har en åldrande befolkning och andelen äldre förväntas öka de kommande åren. Samtidigt beräknas det totala antalet invånare minska.

Boende och geografisk fördelning

Vingåkers kommun består av både tätorter och landsbygd. De flesta invånarna bor i tätorterna Vingåker, Baggetorp, Marmorbyn och Högsjö, medan mindre orter som Österåker och Läppe präglar landsbygden.

Bostadsstrukturen domineras av småhus, som utgör ungefär två tredjedelar av beståndet, medan lägenheter står för en tredjedel. Samtidigt finns det många tomma lägenheter i kommunen.

Vingåker, kommunens centralort, har genom åren präglats av tekoindustrin. I dag är orten känd för sin outlet-handel, närheten till natur och rekreationsområden samt ett aktivt föreningsliv som bidrar till gemenskap och samhörighet.

Baggetorp, ett gammalt stationssamhälle, har utvecklats till en modern villaförort med en växande befolkning, tack vare nyproduktion av bostäder.

Marmorbyn växte fram som ett brukssamhälle kring brytningen av den välkända Gropptorpsmarmorn. I dag är det en trivsamt villaförort som behåller sin historiska koppling till stenindustrin.

Högsjö är en levande bruksort med gamla anor. Samhället präglas i dag av en naturskön miljö, ett aktivt föreningsliv och ett starkt kulturliv, vilket gör det till en attraktiv plats för både permanentboende och fritidsboende.

Läppe har en historia som präglas av fiske och fritidsboende, men de senaste åren har antalet permanentboende ökat stadigt, vilket ger orten en växande gemenskap.

Österåker har länge haft jordbruket som en viktig näring, men från 1940-talet till slutet av 1990-talet spelade även kalkbrottet en central roll. I dag präglas orten av lantbruk och en stark bygdegemenskap, med sockenråd, en livaktig hembygdsförening och en egen friskola.

Sociala strukturer och ekonomi

Kommunen har områden med socioekonomiska utmaningar, och en mindre del av befolkningen bor i sådana områden. Samtidigt lever nära hälften av invånarna i områden med goda socioekonomiska förutsättningar.

Utbildningsnivån är lägre än genomsnittet för riket, och arbetslösheten är något högre. Ohälsotalen ligger över rikssnittet, och andelen förtidspensionerade är högre än genomsnittet.

Psykisk ohälsa, alkoholrelaterade problem och förskrivning av psykofarmaka är också vanligare än i resten av Sverige.

Hemlöshet förekommer i kommunen.

Barns, ungas och äldres situation

Enligt kommunstatistiken bor en betydande del av befolkningen i utsatta områden, vilket tyder på att det finns en utbredd barnfattigdom. För att möta detta behov strävar vi efter att bjuda in barn till verksamheter i församlingarna där de inte behöver betala för att delta. Det kan inkludera familjedagar, utflykter under skollov eller dag-kollo när skolan är stängd.”

Marmorbyn, Österåker, Högsjö och Vingåker erbjuder både skolor och förskolor. I Baggetorp erbjuds enbart förskola. Högstadieskola finns i Vingåker. I Vingåker finns också en skola med riksintag och internat, Dammsdal, som tar emot elever inom autismspektrat.

Ohälsan bland ungdomar ökar och en växande grupp ungdomar varken studerar eller arbetar. Prognosen visar att andelen ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar två år efter sin gymnasieutbildning kommer att vara lägre än rikets genomsnitt.

För äldre är ofrivillig ensamhet en utmaning, särskilt för dem som bor ensamma på landsbygden med begränsade transportmöjligheter.

Arbetsmarknad

Kommunen har en historia av jordbruk (främst Österåker) och textilindustri (främst Vingåker).

Efter Vingåkers kommun - med omkring 700 anställda - är Voith Paper Fabrics Högsjö AB den näst största arbetsgivaren med cirka 250 anställda. Regionägda Dammsdal skola och boende har 150 anställda. Därefter har Stiftelsen Linden, Vingåkers Factory Outlet, Mählqvist Rör, Silver & Stål samt Ica Supermarket omkring 50 anställda vardera.

I Vingåkers kommun är det många som bor i en ort och arbetar i en annan, bland andra Katrineholm.

Församlingsbeskrivning

Historik och geografi

Västra Vingåkers och Österåkers församlingar har sina rötter i medeltiden. Men det är en gammal bygd där människor lämnat spår redan under stenåldern.

Västra Vingåkers församling rymmer flera kulturhistoriskt intressanta platser, inklusive herrgårdarna Säfstaholm, Kjesäter, Skenäs och Högsjö. Österåkers församling sträcker sig över landsbygden mellan sjöarna Öljaren och Hjälmarenen. Här finns de gamla byarna Säby, Ättersta och Hulla.

Genom historien har församlingarna ingått i olika pastorala strukturer och bildade 2014 ett gemensamt pastorat.

Delaktighet och ideellt engagemang

Församlingarnas verksamhet bygger till stor del på ideella insatser från engagerade församlingsbor i alla åldrar. I pastoratet finns ett flertal volontärer, utöver körsångare och kyrkvårdar.

Samverkan med lokala aktörer

Församlingarna samverkar bland annat med:

- Vingåkers kommun, bland andra socialförvaltningen, anhörigsamordnare och stödgruppen Posom.
- Frivården, kriminalvård som äger rum ute i samhället.
- Skolorna, där elever bjuds in till kyrkan vid högtider och undervisningstillfällen.
- Hembygdsföreningar, bland annat samverkan om kulturgravar.
- Korskyrkan och Ekbackskyrkan och föreningen Mathjälpen. Församlingarna och kyrkorna driver tillsammans "Kyrkornas café" samtidigt som föreningen delar ut matkassar till behövande.
- Vårnäs, Vårdförbundet Sörmlands behandlingshem med behandling enligt 12-stegsprogrammet och med fokus på beroendeproblematik.
- Stiftelsen Baggetorps församlingshem. Här övar Baggetorps damkör och här firas musikgudstjänster.
- Ica i Vingåker, som bidrar med marschaller till Allhelgona, facklor till nyårets fredsmanifestation och fruktkorgar till julfirandet för ensamma.

Ekumenik

Det finns flera kristna samfund i pastoratet och samverkan sker med Ekbackskyrkan, som tillhör Ekumeniakyrkan, och Korskyrkan, som tillhör Evangeliska Frikyrkan, Pingströrelsen. Församlingarna deltar i ekumeniska böneveckan och andra gemensamma initiativ, såsom ekumenisk fredsmanifestation. En eritreansk församling har tillgång till Vidåkerskapellet för gudstjänster.

Tillgänglighet och delaktighet

Pastoratet arbetar aktivt för att göra verksamheter och gudstjänster tillgängliga för alla, oavsett funktionsförmåga. Alla lokaler är utrustade med hörselstavar, hörselslinga och punktbelysning för synskadade. Ramper finns och i Kyrkans Hus även hiss. Församlingen har en pågående dialog med personer inom NPF

(neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) och Synskadades Riksförbund för att skapa en inkluderande miljö. Vi erbjuder även digitala utskick av agendor och psalmer i anpassade format.

Hållbarhet och miljö

Pastoratet arbetar aktivt för att minska sin klimatpåverkan genom att fasa ut fossila bränslen och sänka energiförbrukningen. Vi följer en noggrann kartläggning och har deltagit i Strängnäs stifts "Processtöd" i församlingsverksamheten, medan kyrkogårdsförvaltningen strävar efter Miljödiplomering. Målet är att även församlingsverksamheten ska integreras i detta arbete.

Kyrkor och samlingsplatser

Pastoratet har två kyrkor. Västra Vingåkers kyrka började byggas runt år 1300, är i dag en av de största landsortskyrkorna i Sverige. Kyrkan är öppen för besökare alla vardagar samt på helger i samband med gudstjänster. Österåkers kyrka uppfördes under 1100-talets senare del. Kyrkan är öppen för besökare alla vardagar samt på helger i samband med gudstjänster.

Kyrkorna har var sitt församlingshem, som nyttjas för större sammankomster. Kyrkkaffe, på sön- och helgdagar, serveras i respektive kyrka i samband med gudstjänst.

Andra samlingsplatser:

Vidåkerskapellet i Vingåker. Används främst för begravingar (både enligt Svenska kyrkans ordning och borgerlig), gudstjänster och andakter förekommer.

Baggetorps församlingshem. Ägs av "Stiftelsen Baggetorps församlingshem". Invigdes 1948 av biskop Gustaf Aulén. Här firar församlingarna musikgudstjänster.

Församlingshemmet, Österåker.

Kyrkans hus, Vingåker.

Österåkers kyrka

Västra Vingåkers kyrka

Barnkonsekvensanalys

Barnens rättigheter och delaktighet

I enlighet med Barnkonventionen och Svenska kyrkans riktlinjer vill Västra Vingåkers och Österåkers pastorat säkerställa att barnens rättigheter och perspektiv beaktas i all verksamhet. Det innebär att barn och unga har rätt att bli hörda, att deras behov vägs in i beslut och att de ges möjlighet att delta i församlingslivet på sina villkor.

Hur barn och unga involveras i församlingen

Församlingarna arbetar aktivt för att skapa en trygg och inkluderande miljö för barn och unga, i nära dialog med både barnen och deras föräldrar.

Beslutsfattande och barnkonsekvensanalys

För att säkerställa att beslut som rör församlingarnas verksamhet tar hänsyn till barnens perspektiv, tillämpas barnkonsekvensanalys i församlingsråd och kyrkoråd inför beslut som påverkar barns deltagande i församlingslivet. Vidare beaktas barnens behov och intressen i verksamhetsplaneringen, samt vid utveckling av lokaler och aktiviteter för att skapa trygga och välkomnande miljöer.

Pastoratet har gjort en barnkonsekvensanalys som en del av arbetet med församlingsinstruktionen.

Det pastorala programmet

Det pastorala programmet beskriver hur Västra Vingåkers och Österåkers pastorat fullgör sitt uppdrag enligt Svenska kyrkans fyra grundläggande uppgifter: mission, gudstjänst, undervisning och diakoni.

Vision

Församlingarna och pastoratet har tillsammans formulerat en vision som pekar på en långsiktig inriktning. Visionen bygger på de diskussioner som förts i olika grupper och med deltagare från flera verksamheter.

”Med Jesus Kristus i centrum vill Västra Vingåkers och Österåkers församlingar vara en växtplats före, vid och efter dopet, en hållplats för den som är trött, en mötesplats ansikte mot ansikte.”

Se människan

Vår tid präglas av både gemenskap och ensamhet, av andlig längtan och existentiella frågor. I mötet med människor vill vi förmedla hopp och livsmod. Vi vill vara där livet händer – i vardag och högtid, i glädje och sorg. Vi vill vara en plats där varje människa kan känna sig sedd och välkommen.

Vi vill dela tron i både ord och handling, fira gudstjänst som ett levande uttryck för vår tro och gemenskap, samt erbjuda en plats för växt och lärande genom undervisning och samtal. Genom diakoni och omsorg om de mest utsatta vill vi sträcka ut en hand och vara en öppen och inkluderande mötesplats.

Mission

Vi vill med våra liv peka på kärleken i Kristus.

Mission, gudstjänst, undervisning och diakoni är visionens praktiska uttryck i vår verksamhet. Vi använder olika metoder för att förmedla vad Jesus betyder för oss och för vår gemenskap. Vår ambition är att ingjuta mod i varandra, så att vi tillsammans kan söka en djupare relation, både med varandra i församlingen och med Gud.

Det kristna budskapet, evangeliet, når ut till alla människor – oavsett om de tror, tvivlar eller inte tror. Jesus, som mötte människor i många olika sammanhang, gjorde ingen åtskillnad mellan dem. Han delade inte upp människor i "vi" och "dom".

Västra Vingåkers och Österåkers pastorat vill präglas av en nyfikenhet att möta olika uppfattningar om livet och tron. Pastoratet vill vara en mötesplats där människor, oavsett bakgrund, erfarenheter, ålder, kön eller sexuell läggning, ska vara – och känna sig – inkluderade.

Vi annonserar på olika ställen för att möta människors olika behov av information. Det finns en mission som riktar sig till människor som inte finns i vår närhet, och det är också vår mission att göra församlingsborna medvetna om Act Svenska kyrkan. Vi vill inspirera och entusiasmera människor att bli ombud för det internationella biståndet.

Gudstjänst

Vi vill vara en gudstjänstfirande gemenskap.

Vi vill att gudstjänsten ska vara en plats där vi kan glädjas och hämta kraft – både i livets ljusa och svåra stunder. En gemenskap där vi får vara oss själva, med både våra styrkor och brister. En plats där bönen bär, där mässan firas regelbundet och där vi, utifrån vårt engagemang och livssituation, kan bidra på olika sätt.

Gudstjänstlivet i församlingarna präglas av en balans mellan tradition och förnyelse. Vi strävar efter att skapa gudstjänster där människor i alla åldrar känner sig delaktiga och välkomna.

Vi bjuder in till gudstjänst där församlingen kan möta Gud i gemenskap.

Pastoratet har fått dispens från kravet på organist och har en kyrkomusiker som är utbildad kantor.

I Västra Vingåkers kyrka firas huvudgudstjänst vanligtvis som högmässa på söndagar och kyrkliga helgdagar klockan 11, med vissa undantag för ekumeniska gudstjänster och sammanlysta helgdagar. Några gånger per termin firas huvudgudstjänsten enligt ordningen för gudstjänst.

På vardagar bjuder vi in till bön, mässa och Sinnesrogudstjänst.

I Österåkers kyrka firas gudstjänst eller mässa varje söndag och kyrklig helgdag, enligt ett schema där tiderna varierar mellan förmiddag och kväll.

I Baggetorps församlingshem firas musikgudstjänst ungefär en gång i månaden. På annandag jul och annandag påsk hålls församlingarnas huvudgudstjänster här.

Våra huvudgudstjänster följer Kyrkohandbok för Svenska kyrkan 2017.

Undervisning

Vi vill ge utrymme att fylla på med mer kunskap.

För oss handlar undervisning om att dela erfarenheter och frågor om livet samtidigt som vi utforskar hur Bibelns berättelser kan appliceras på våra liv. De erfarenheter som beskrivs i Bibeln blir redskap för oss att leva i förlåtelse och kärlek.

Genom dopet får vi uppdraget att föra evangeliet vidare – i både ord och handling. Att undervisa om den kristna tron är varje döpts uppdrag. Dopet är grunden i vår kristna tro. I församlingarna vill vi genom dopundervisningen ge möjlighet att växa i tro.

Det finns ett lärande perspektiv i vår tro. Kunskap om Bibeln, dess samtid och kyrkans tradition kan berika och fördjupa den enskilda människans andliga växt. Lärande är en röd tråd genom alla kärnområden – inte bara i undervisning, utan även i gudstjänst, diakoni och mission. Församlingarnas utgångspunkt är att vara en miljö för livslångt och generationsöverskridande lärande, med målet att främja andlig växt och fördjupning.

”När jag var barn talade jag som ett barn, förstod som ett barn och tänkte som ett barn. Men sedan jag blev vuxen har jag lagt bort det barnsliga.”

1 Kor 13:11

Tron växer med människan och kan utvecklas genom hela livet. Den kristna kyrkans, och våra församlingars, uppdrag är att erbjuda växtplatser – miljöer där man både kan inhämta fördjupad kunskap och få utrymme för egna reflektioner.

Undervisningen i församlingarna omfattar alla åldrar och syftar till att lägga grunden för ett liv i tro. Undervisningen bjuder in människor i alla åldrar – från barn och familjer till unga, vuxna och äldre.

Konfirmandverksamheten är en viktig del av vårt arbete, där undervisningen sker genom samtal, läger och praktiskt lärande. Bibelstudier och samtalsgrupper inbjuds regelbundet till för vuxna. Barn- och familjeverksamheten ger de yngsta och deras föräldrar en naturlig väg in i församlingslivet. Skolsamverkan sker genom besök i skolor och att skolklasser bjuds in till kyrkan.

Vi följer Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete i Strängnäs stift.

Diakoni

Vi vill vara ett hoppets tecken i en orolig tid.

Den diakonala dimensionen är en naturlig del av all vår verksamhet. Tillsammans med våra församlingsbor vill vi skapa meningsfulla mötesplatser där vi får redskap att utmana det som skaver och tillsammans möjliggöra nya sätt att leva som människor, oavsett våra utmaningar i livet.

Pastoratet har en inrättad diakontjänst.

Diakonins första uppdrag är att skapa mötesplatser för alla människor oavsett livserfarenhet eller ålder. Det finns ett stort behov av kontaktytor där människor kan få möjlighet att samtala om tro och liv.

Diakonins andra uppdrag är att, tillsammans med andra nätverk (socialtjänst, Röda Korset och andra församlingar), få syn på människor i ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa och erbjuda kontakt. Många människor behöver stöd i svåra situationer och långsiktig hjälp, exempelvis genom att få en medföljare till socialtjänsten.

Diakonins tredje uppdrag är att leda församlingarnas frivilligverksamhet, utbilda och vägleda volontärer, samt aktivt söka efter människor som behöver ett uppdrag, ett sammanhang, och bjuda in dem till verksamheten.

Avslutning

Vi ser fram emot att tillsammans fortsätta bygga en församling där människor i alla åldrar kan mötas, växa i tro och finna gemenskap. Med öppenhet för Guds ledning och omtanke om varandra vill vi vara en kyrka som är närvarande, välkomnande och hoppfull.

“Och se, jag är med er alla dagar till tidens slut.”

Matt 28:20

Församlingsinstruktion för Västra Vingåker och Österåkers pastorat

Kyrkofullmäktiges godkännande

Caisa Sävheden Larsson

Ordförande i kyrkofullmäktige Västra Vingåkers och Österåkers pastorat

Kyrkoherdens godkännande

Karola Lindqvist Wahlbeck

Kyrkoherde i Västra Vingåkers och Österåkers pastorat

Västra Vingåkers och Österåkers pastorat

Beslut om utfärdad församlingsinstruktion

Domkapitlet har, efter noggrann läsning och granskning, vid sitt majsammanträde 2025 utfärdat er församlingsinstruktion. När det gäller kyrkomusiker anger ni att pastoratet har erhållit dispens från kravet på organist och att ni har kyrkomusiker med kantorsexamen. I detta sammanhang erinrar Domkapitlet om att dispensen gäller tills nästa gång pastoratet ska rekrytera en kyrkomusiker, då tjänsten ska tillsättas med en organist.

Församlingsinstruktionen är en beskrivning dels av det pastoratsgemensamma uppdraget och dels av församlingarnas liv och arbete. Den ska tjäna som vägledning för ert arbete och den fortsatta utvecklingen i pastoratet. Er församlingsinstruktion är specifik och tydliggör hur ni vill tolka och förverkliga hela kyrkans uppdrag med dess fyra dimensioner gudstjänst, undervisning, diakoni och mission i era församlingar och i just den tid ni nu befinner er.

Nu får ni fortsätta det goda arbete som ni påbörjat och i samtal mellan kyrkoråd, församlingsråd och medarbetare fördjupa er förståelse av gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Inom Strängnäsmodellen får ni med jämna mellanrum tillfälle till en mer grundlig översyn av er församlingsinstruktion, framför allt vid Strängnäsvisiten. Även då era församlingar visiteras av kontraktsprost och biskop har församlingsinstruktionen en central plats.

Era församlingar kan och ska inte leva för sig själv. De tillhör genom sin bekännelse och organisation Strängnäs stift och Svenska kyrkan, som i sin tur är en del av den världsvida kristenhet som delar apostlarnas och den odelade kyrkans tro och ständigt ber och arbetar för hela kyrkans synliga enhet. Ni har fått uppdraget att på er ort och i er tid vara tjänare åt evangelium. Jesus Kristus är mitt ibland er. Därför kan ni arbeta vidare med tillförsikt, inneslutna i hela kyrkans gemenskap och omslutna av Guds nåd.

Strängnäs den 22 maj 2025

I tjänsten

Charlotta Lind
Stiftsjurist

Bilaga, protokollsutdrag § 63/2025

**Svenska
kyrkan**

Västra Vingåkers
och Österåkers
pastorat

